

ESTEBAN VOLKOV, NÉT DE TROTSKI, A MADRID

«El socialisme i la casta russa són antagònics»

Va ser convidat per la Fundació Andreu Nin per a participar en les jornades «Trotski, avui». És el fill de Zina i nét de la primera dona de Lev Trotski. L'únic supervivent d'una matança històrica que va acabar amb la vida de tota la seua família, enemics jurats de J. Stalin. Viu a Mèxic des de fa 57 anys, té 4 filles i la seua dona és madrilenya.

Ismael López

Jo dormia a l'habitació del costat dels avis i quan va començar el tiroteig em vaig tirar a terra i em vaig arraconar. Tota l'estona vaig ser-hi al costat de les ràfegues de les metralladores.

—Aquest va ser el primer atemptat, el que va dirigir contra Lev Trotski, la seua companya Natàlia i vostè mateix, que era encara un xiquet, el pintor stalinista mexicà David Alfaro Siqueiros, i una trentena de falsos policies membres del PCM. Després vindria la vesprada fatal del 20 d'agost. Era el 1940

i vostè tenia 14 anys.

—El meu avi ja estava ferit de mort per Ramon Mercader. Estirat al terra del menjador i envoltat de tota la guàrdia i de Natàlia, que li posaven gel al cap. Encara va pronunciar algunes frases. Va dir als guàrdies que no mataren Jackson, Mercader —«ha de parlar», va dir—, i quan va sentir que entrava jo a casa i a la biblioteca també els va dir: «mantinguen Sieva allunyat, no ha de veure aquesta escena».

—¿Podia entendre el que estava passant?

—A pesar de l'edat, jo sabia perfec-

tament de la persecució de Stalin contra el meu avi.

—¿Va tenir malsons després?

—No, però vaig arribar a somiar que tot era fals, que el meu avi vivia, que no havia passat res.

—Parlem de Natàlia, la seua àvia, la inseparable companya de Trotski.

—Natàlia era una dona extremadament fina i delicada, prou menudeta i molt femenina. Però, a pesar d'aquesta aparent fragilitat, tenia un caràcter fort i un valor extraordinari, fora del normal...

—¿Sap que un dels llibres més ve-

nuts a l'estat espanyol ha estat l'auto-biografia de Frida Khalo, la companya del gran pintor mexicà Diego Rivera? ¿Què recorda de Frida i de Diego?

—Bé, Diego, no el vaig tractar gaire. Frida era una dona extraordinàriament intel·ligent, una personalitat psicològicament molt atractiva, plena d'inquietuds, d'interès per tot. Però estava molt turmentada pels seus problemes físics; minusvàlida arran d'un ac-

nera humà.

—¿És vigent el pensament de Trotski?

—Considere que és viu i tan vigent com el marxisme. Avui és la veu més autoritzada.

—Va estar fa poc a l'URSS invitat pel grup «Memorial», una associació formada pels descendents d'aquells comunistes que van ser víctimes de la tirania stalinista. «Memorial» vol la re-

nalment, amb la veritat, tots els fulls que ara estan falsificats, en blanc, i que es va inventar la dictadura stalinista.

—¿La perestroika i la glasnot inauguren una altra edat poststalinista?

—No, la perestroika és un intent de canvi que estan portant a terme els sectors amb més visió històrica de la burocràcia soviètica. Un grup de la casta dominant que ha pres consciència que l'antiga política, l'herència stalinista, ha conduït el país a una situació totalment catastròfica, sense eixida econòmica i històrica. Busca, doncs, nous camins. Ara, això sí, s'està trobant amb una autèntica oposició per part de la fracció més privilegiada, dels estómacs més satisfets de la burocràcia que encara detenta el poder.

—«Memorial» va permetre que poguera trobar-se, novament, amb la seua germana Alexandra, enginyera química com vostè, condemnada a 10 anys de gulag, malalta d'un avançat càncer i de la qual no sabia res des de 1939. ¿Tenia notícies de la seua existència?

—Sí. Fa més de 10 anys, en unes memòries que va publicar Olga Ivinskaya, que va ser companya de Boris Pasternak, la mencionava. Contava que, després de la seua detenció, la primera persona que va conèixer a la presó era Sasha, Alexandra. I de seguida li va sorprendre molt la semblança que tenia amb Trotski. Li va preguntar per la seua família i Olga li va dir que era filla de Zina i néta de Trotski.

—Trotski ja havia assenyalat com un greu problema la política stalinista de dominació nacional. Les repúbliques han esclatat contra la burocràcia moscovita.

—Era lògic. El que cal evitar és la disgregació, la segmentació. No s'han d'afavorir les tendències de xicotets grups que econòmicament cal aïllar. Però l'aspecte individual de conservar la seua personalitat, els seus trets, això és un tresor molt valuós que s'ha de fomentar i conservar per a evitar una homogeneïtat i unidimensionalitat nacional que va contra la història i la tradició de cada grup. Tot es barreja, evidentment, amb factors de tipus polític. Contra mecanismes de jerarquització, contra un cert imperialisme d'una nació sobre altres, d'un centre del sistema. S'ha d'establir i respectar una igualtat absoluta de poder democràtic per a totes les minories. Amb el mateix dret per a totes d'expressar les seues opinions i influir en qualsevol decisió. No, no poden ser súbdits de segon ordre davant d'una metròpoli, davant d'un llunyà centre de poder. □

COL·LECCIÓ JOSEP M. OLIVERAS

Esteban Volkov, entre les cames de Diego Rivera. Al costat, Frida Khalo, Trotski i Natalia.

cident de tramvia, patia forts dolors de columna... I la seua relació amb Diego, segons tinc entès, era molt difícil, Diego portava una vida molt desordenada, amb molts embolics i era bastant sàdic amb Frida. Sí, la vida que recorda de Frida era prou tempestuosa.

—¿Què té a veure el stalinisme amb el marxisme?

—Absolutament res. Tota l'experiència stalinista és rotundament contraposada al marxisme. És desviament, deformació, dogmatització totalment primitiva de la idea de socialisme. I, a més, completament allunyada de la classe que ha de servir el marxisme, és a dir, tots aquells sectors que generen béns i treballen. I no al servei de grups minoritaris i privilegiats, com la casta burocràtica panrusa.

—¿El marxisme és vigent encara?

—Totalment vigent. No hi ha cap altre sistema ideològic, racional, científic, per a la recerca de solucions socials a la humanitat. El sistema capitalista no presenta absolutament cap alternativa, cap. Té, això sí, innovacions tecnològiques importants, però no guarda cap solució definitiva per acabar amb la fam, la violència, la injustícia. No té cap fórmula. Està totalment oposat a les necessitats bàsiques del gè-

habilitació del fundador de l'Exèrcit Roig i màxim col·laborador de Lenin. També, als col·legis de l'URSS, els estudiants han fet vagues i han cremat llibres oficials d'història, reclamant la incorporació de Trotski i la veritat de la seua revolució i el seu passat.

—Sí, hi ha escepticisme i incredulitat per les versions oficials. La joventut que estudia no es creu aquests llibres. Però, sobretot, és que dins de l'URSS no hi ha, ara per ara, cap informació sobre Lev Trotski i tot el que existeix és prefabricat i falsificat, alterat. I es remunta fins i tot a l'època de Stalin, quan es va organitzar la major falsificació històrica que es coneix. Materialment és impossible, dins de l'URSS, reconstruir o estudiar la figura de Lev. Totes les fonts de coneixement objectiu s'han de buscar fora.

—No obstant això, amb la reestructuració de la perestroika i Gorbaxov sembla possible rehabilitar Trotski.

—No m'agrada la paraula rehabilitació, em sembla incorrecta. Rehabilitar Trotski, ¿de què? No ho necessita. Trotski és un personatge històric revolucionari, que sempre va actuar dins d'una línia de pensament cent per cent marxista. No, del que es tracta és de restituir la veritat històrica. Omplir, fi-